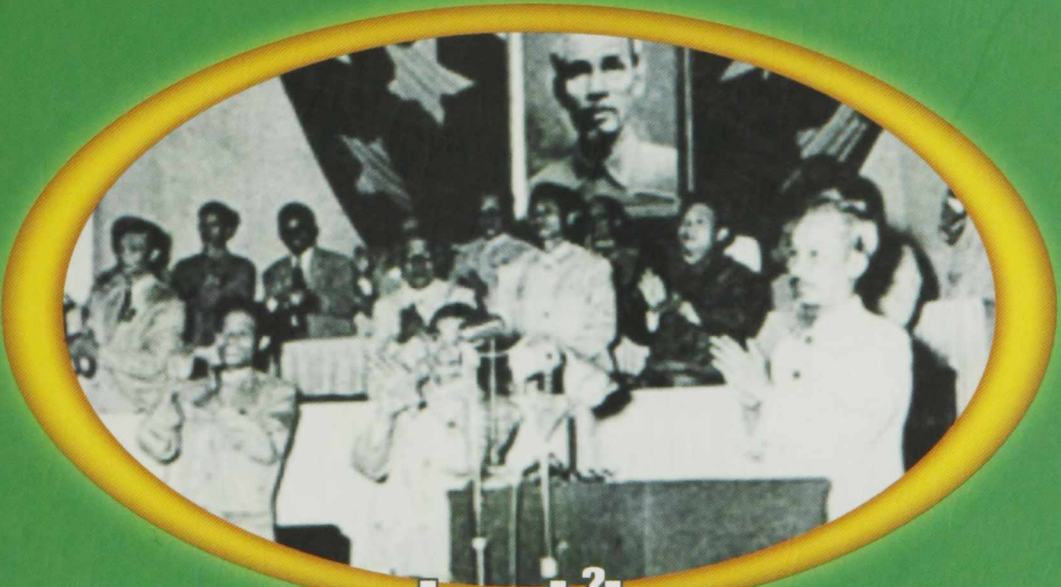

BỘ SÁCH ... NGÀY SINH CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

CK.0000056103
TS. THÀNH DUY

TƯ TƯỞNG

Hồ Chí Minh

VỚI SỰ NGHIỆP XÂY DỰNG

CON NGƯỜI VIỆT NAM

PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN

NGUYỄN
OC LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

***Tư tưởng Hồ Chí Minh
với sự nghiệp xây dựng con người
Việt Nam phát triển toàn diện
(Sách tham khảo)***

PGS. TS. THÀNH DUY

**TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH
VỚI SỰ NGHIỆP XÂY DỰNG
CON NGƯỜI VIỆT NAM
PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN**
(SÁCH THAM KHẢO)

(Tái bản)

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2010

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ thiên tài của Đảng ta và nhân dân ta, người anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hoá thế giới. Người đã kết tinh trong mình những phẩm chất và giá trị tinh thần cao quý nhất của giai cấp công nhân và dân tộc Việt Nam.

Công lao và sự nghiệp bất tử của Người tỏa sáng một niềm tin vô hạn vào khả năng cách mạng và sáng tạo, lương tri và phẩm giá con người, lấy con người làm trung tâm của mọi suy nghĩ và hoạt động. Suốt đời, Người đấu tranh chống áp bức, bất công, phấn đấu đem lại cuộc sống tự do, hạnh phúc cho nhân dân, cho nhân loại.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại cho chúng ta một di sản vô giá về tư tưởng, đạo đức và tác phong. Trong di sản tư tưởng của Người, tư tưởng về xây dựng con người phát triển toàn diện là một bộ phận quan trọng, có ý nghĩa to lớn đối với cách mạng nước ta. Trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng vấn đề xây dựng con người mới; vì đây là động lực quyết định hướng đi lên của xã hội Việt Nam. Người từng dạy: Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội *trước hết* cần phải có con người xã hội chủ nghĩa. Theo Người, con người xã hội chủ nghĩa phát triển toàn diện chính là con người có tinh thần làm chủ xã hội, có tri thức văn hoá và khoa học, có trình độ chuyên môn nghiệp vụ, có phẩm chất đạo đức cách mạng “cần kiệm liêm chính”, “chí công vô tư”, phải nghiêm khắc chống chủ nghĩa cá nhân.

Thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề xây dựng con người phát triển toàn diện, trong giai đoạn cách mạng

hiện nay khi nước ta đang tiến hành đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá, hơn lúc nào hết, Đảng ta đặc biệt quan tâm và chú trọng đến vấn đề xây dựng con người, phát huy nhân tố con người và vì con người.

Nhằm cung cấp cho bạn đọc tài liệu tham khảo nghiên cứu về tư tưởng Hồ Chí Minh, năm 2001 và năm 2002, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia đã xuất bản cuốn sách *Tư tưởng Hồ Chí Minh với sự nghiệp xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện* của PGS. TS. Thành Duy. Cuốn sách gồm 6 chương đề cập đến những quan điểm cơ bản về mối quan hệ giữa văn hoá với việc xây dựng con người phát triển toàn diện; nguồn gốc và quá trình hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh về con người phát triển toàn diện; về đặc điểm và bản chất, quan niệm và giải pháp xây dựng con người phát triển toàn diện trong bối cảnh hiện nay.

Cuốn sách đã được bạn đọc rất hoan nghênh. Do nhu cầu của bạn đọc, Nhà xuất bản Khoa học xã hội tái bản cuốn sách trên.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

LỜI NÓI ĐẦU

Tiếp thu truyền thống yêu nước và yêu dân của gia đình, truyền thống nhân ái của dân tộc, nhất là chủ nghĩa nhân văn mácxít, Chủ tịch Hồ Chí Minh có niềm tin mãnh liệt vào sức mạnh và phẩm giá của con người. Ngay sau khi tìm được con đường cứu nước, Người thấy rõ: chỉ có tin vào con người tức là tin vào dân, dựa vào dân mới có hy vọng cứu được nước. Người đã nhiều lần nói với những người bạn chiến đấu của mình khi còn ở Pari rằng, chỉ có dựa vào sức mình, vào dân tộc mình mới hy vọng được giải phóng. Trong *Tuyên ngôn của Hội liên hiệp thuộc địa*, do Người thảo ra có đoạn viết: “Anh em phải làm thế nào để được giải phóng?”

Vận dụng công thức của Các Mác chúng tôi xin nói với anh em rằng, công cuộc giải phóng anh em chỉ có thể thực hiện được bằng sự nỗ lực của bản thân anh em”.

Rút ra được chân lý đó trong hoàn cảnh đất nước còn bị nô lệ, trong tay không có một phương tiện gì, lại đang sống và hoạt động bí mật ở nước ngoài, thật không phải đơn giản. Đã có lúc Hồ Chí Minh bộc lộ tâm sự của mình khi trả lời một nhà văn Mỹ như sau: “Nhân dân Việt Nam trong đó có ông cụ thân sinh ra tôi, thường tự hỏi nhau ai là người sẽ giúp mình thoát khỏi ách thống trị của Pháp. Người này nghĩ là Nhật, người khác nghĩ là Anh, có người lại cho là Mỹ. Tôi thấy phải đi ra nước ngoài xem cho rõ. Sau khi xem xét họ làm ăn ra sao, tôi sẽ trở về giúp đồng bào tôi”. Đó là động cơ ra đi tìm đường cứu nước của Người.

Phải hơn 10 năm sau kể từ khi rời Tổ quốc (1911), để vào tháng 6 năm 1923, khi viết thư từ biệt gửi các bạn cùng hoạt động trước khi bí mật rời Pari, Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh mới có câu trả lời rõ ràng và dứt khoát. Trả lời câu hỏi “chúng ta phải làm gì?”, Người nói: “Đối với tôi, câu trả lời đã rõ ràng: trở về nước, đi vào quần chúng, thức tỉnh họ, tổ chức họ, đoàn kết họ, huấn luyện họ, đưa họ ra đấu tranh giành tự do độc lập”¹.

Nói lên được ý tưởng mang tính chân lý đó là cả quá trình tìm tòi, khảo sát thực tế và thể nghiệm cuộc sống bản thân. Từ đó, Người có niềm tin mãnh liệt vào con người và thấy chỉ có tin yêu con người thật sự, muốn giải phóng họ thật sự, mới tập hợp được họ thực hiện mục tiêu đoàn kết nhân dân nhằm tạo ra sức mạnh cho sự nghiệp cách mạng. Cũng từ đó, Người phát hiện thêm một chân lý bất diệt là: Đoàn kết tạo ra sức mạnh, đoàn kết tạo ra chiến thắng và Người đề ra khẩu hiệu: Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết. Thành công, thành công, đại thành công.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người được biểu hiện thật đa dạng và vô cùng phong phú. Nó thấm đượm trong toàn bộ cuộc đời và sự nghiệp của Người, được toả sáng trong từng việc làm, từng cử chỉ, từng mối quan tâm ân cần đến mỗi con người: Tất cả đều toát lên tình thương yêu vô hạn, sự tôn trọng, thái độ bao dung và niềm tin tuyệt đối vào con người. Trước khi từ giã cõi đời, trong bản *Di chúc* để lại cho đời sau, Người không quên căn dặn Đảng ta: Ngay sau khi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước thắng lợi thì “Đầu

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, t.1, tr.192.

tiên là công việc đối với con người” tức là phải có chính sách xã hội đối với con người. Người căn dặn “phải có *kế hoạch* thật tốt để phát triển kinh tế và văn hoá, nhằm không ngừng *nâng cao đời sống của nhân dân*”. Đó là những việc Đảng và Nhà nước ta đã và đang ra sức thực hiện trong sự nghiệp đổi mới hiện nay.

Để nghiên cứu một cách có hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh về con người cũng như tư tưởng của Người về sự nghiệp trồng người nhằm xây dựng con người mới phát triển toàn diện phù hợp với xã hội hiện đại, cần có nhiều công trình khoa học. Nhưng có thể nói, cho đến nay chúng ta còn ít thấy những công trình đi sâu nghiên cứu một cách toàn diện và sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh về con người với tư cách không chỉ như đối tượng của cách mạng mà quan trọng hơn còn là chủ thể của cách mạng. Con người nói ở đây không phải là một siêu nhân nào có sứ mệnh đi giải phóng cho người khác mà chính là người dân, người cùng khổ, người bị áp bức, tức con người chịu trách nhiệm trước sứ mệnh lịch sử.

Ở cuốn sách này, chúng tôi cố gắng nêu lên hệ thống các luận điểm trong tư tưởng Hồ Chí Minh về con người. Đương nhiên, đây cũng chưa phải là một công trình phản ánh thật đầy đủ và toàn diện tư tưởng Hồ Chí Minh về con người thể hiện trên rất nhiều mặt, đặc biệt trong lĩnh vực văn hoá biểu hiện tập trung vào tư tưởng nhân văn Hồ Chí Minh thể hiện không chỉ trong những quan điểm cụ thể trực tiếp về con người mà còn trong hầu hết các lĩnh vực tư tưởng, đạo đức, tác phong và nói chung là nhân cách văn hoá Hồ Chí Minh. Có lẽ phải có một công trình khác lớn hơn, ở đây chúng tôi chưa có tham vọng vươn tới.

Tuy nhiên, với một số chương đề cập trong cuốn sách nhỏ này, chúng tôi hy vọng sẽ gợi mở những quan điểm cơ bản nhất về mối quan hệ giữa văn hoá và việc xây dựng con người phát triển toàn diện, về nguồn gốc và quá trình hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh về con người phát triển toàn diện, về đặc điểm và bản chất con người phát triển toàn diện, nhất là về việc xây dựng con người phát triển toàn diện trong thời đại loài người đang bước vào thiên niên kỷ mới. Chúng tôi mong nhận được những ý kiến đóng góp của bạn đọc.

TÁC GIẢ

Chương I

MỐI QUAN HỆ GIỮA VĂN HOÁ VÀ VIỆC XÂY DỰNG CON NGƯỜI VIỆT NAM PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN PHÙ HỢP VỚI THỜI KỲ ĐẨY MẠNH CÔNG NGHIỆP HOÁ, HIỆN ĐẠI HOÁ ĐẤT NƯỚC

Trong hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh, vấn đề phát triển văn hoá cũng như vấn đề xây dựng con người mới tức là con người phát triển toàn diện đều có vị trí đặc biệt quan trọng và có mối quan hệ gắn bó hữu cơ với nhau. Phát triển văn hoá là nhằm mục đích xây dựng con người mới, tạo điều kiện cho con người ngày càng nâng cao nhân cách, hoàn thiện bản chất người. Phát triển văn hoá cũng đồng thời để tạo ra động lực cho con người phát triển, xây dựng con người phát triển toàn diện phù hợp với yêu cầu thời kỳ cách mạng mới. Đó là hai mặt cơ bản của văn hoá. Cho nên, khi nói văn hoá, chúng ta khẳng định văn hoá vừa là mục tiêu, vừa là động lực. Dù là mục tiêu hay động lực, văn hoá cũng gắn với con người tạo nên phẩm chất của con người cụ thể, tức con người có nhân cách văn hoá.

Mặt khác, khi nói đến con người, chúng ta không xem con người như là sinh vật trừu tượng, con người nói chung mà bao giờ cũng nói đến con người cụ thể trong một xã hội cụ thể. Với ý nghĩa đó, con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực cũng như mục tiêu và động lực của văn hoá. Điều đó chứng tỏ giữa văn hoá với con người tuy là hai vấn đề khác nhau, nhưng thực chất có mối quan hệ gắn bó rất hữu cơ với nhau, tuy hai mà như một. Nói văn hoá không thể không nói đến